

CORINE NIJENHUIS

Een nieuwe tijd - Zeeland na de ramp.

Alfabet, Amsterdam 2023, 368 pp,

ISBN 9789021340845. (€ 22,99)

Nu het stof van de zeventigste herdenking van de watersnood van 1953 is neergedaald, is er in de stroom publicaties zeker één die eruit springt. Corine Nijenhuis schreef met ‘Een nieuwe tijd. Zeeland na de ramp’ een boek dat iedere Zeeuw zal aanspreken.

Zeventig jaar geleden, de nacht van 31 januari op 1 februari 1953: in kranten, tijdschriften, op radio en televisie, we keken er eerder dit jaar ruimhartig op terug. Een enkele keer werd gesuggereerd dat de mensen die toen het alles verwoestende water tekeer zagen gaan er pas nu aan toe zouden zijn om hun verhaal te vertellen. Dat klopt niet. Ik weet nog goed hoe bij de 50-jarige herdenking, dus in 2003, voor het eerst de stilte op grote schaal werd verbroken. Voor de PZC maakten we toen een serie verhalen met mensen die op daken hadden gezeten, die gezien hadden hoe het huis van de burens in het kolkende, ijsskoude water verdween. Het gevoel was toen algemeen: we moeten nu vertellen, want straks kan het niet meer.

Ik kan me voorstellen dat je, nadat er al zoveel reportages, artikelen en boeken aan de watersnoodramp zijn gewijd, niet staat te trappelen om meteen ja te zeggen als je uitgever met het verzoek komt om toch maar weer eens in die vooral voor zuidwest-Nederland rampzalige dagen te duiken. Inderdaad, Corine Nijenhuis (1965), schrijfster van de in 2015 lovend ontvangen biografie van een binnenvaartschip ‘Een vrouw van staal’, twijfelde. Wat had zij nog toe te voegen aan wat er al gezegd en geschreven was? Tot ze al nadenkend tot de conclusie kwam dat ze de ramp van 1953 verhalend in perspectief zou kunnen plaatsen. Die gedachte gaf haar ruimte om te onderzoeken en te schrijven. Het resultaat ‘Een nieuwe tijd. Zeeland na de ramp’ werd half januari gepresenteerd.

Als u het nog niet gelezen hebt, dan staat u nog iets moois te wachten. Corine Nijenhuis schreef een bijzonder boek. Met haar Zeeuwse klipper – het tot varend woonschip omgebouwde vracht-

schip *Alfons Marie* – voer ze op de in de jaren na de watersnood afgedamde zeearmen. Dat zijn de actuele reportagedelen in het boek. Met een opmerkelijke rol voor de in 1901 gebouwde *Alfons Marie* – 33 meter lang, 220 ton, diepgang 1,5 meter. De schrijfster voert haar schip op als een levend personage dat ooit op de ongetemde zoute wateren van Haringvliet en Grevelingen thuis was. Nu ontmoet ze een van de zee afgesloten zoet Haringvliet, wat tot de constatering leidt (pagina 68): ‘Zoutwater is dikker dan zoetwater, zo zegt een oud-schipper die het weten kan.’

Alle zeearmen sukkelen nadat er dammen zijn gelegd. Algengroei in het Haringvliet, zuurstofloosheid in de Grevelingen, slechte waterkwaliteit in het Veerse Meer. En de Oosterschelde, weliswaar niet afgesloten maar er is toch een verminderde getijstroom, heeft last van zandhonger. Alleen de Westerschelde bleef open. Daar is de *Alfons Marie* op haar hoede voor de hekgolf van de naar Antwerpen opstomende

containerschepen. Grappig, voor de havenmeester van Paal is ze een ‘zeeschip’ en dus veel te groot voor zijn jachthaven. Later in het marifoonverkeer wordt er gesproken over ‘dat jachtje’ naast de vaargeul. Ook dat blijkt Alfons Marie te zijn.

Tussen de vaartochten worden er verhalen verteld over Zeeuwse locaties die door de ramp hun verleden kwijtraakten. Pagina 139: ‘In één nacht tijd werd het dagelijkse leven van bijna een eeuw voorgoed uitgewist.’ Die zin slaat op de vijf getijdeshaventjes die aan het Dijkwater tussen Schouwen, Duiveland en Dreischor lagen. Tot in de beginjaren vijftig van de vorige eeuw werden daar suikerbieten, aardappelen en stro op binnenvaartschepen geladen. Een jaar na de ramp werd de vaarweg afgedamd. Van de haventjes is vrijwel niets over: drie tekstbordjes, een bruggenhoofd onder het gras, een traploze leuning langs een dijk en wat oude schelpen. En dan te bedenken dat de plaatselijke smid van De Beldert – nu Beldert - zijn tijd ver vooruit was met de introductie van netten waarmee de bieten machinaal konden worden geladen.

Vorgoed uitgewist. Dat geldt ook voor het verdronken Capelle. Een bloeiende buurtschap voor de ramp. Erna kreeg het gehucht te maken met het breed omarmde idee dat bewoning beter in de grotere dorpen kon worden geconcentreerd. Daar hoorde Capelle niet bij, er mocht niet nieuw worden gebouwd en de begraafplaats werd gesloten. Pas in 2004, na ‘vijftig bewegingsloze jaren’, werd er op diezelfde begraafplaats een gedenkteken onthuld met de 43 namen van de verdronkenen. Plus één extra van een toen pas geboren kind. ‘De doden lijken toch teruggekeerd’, concludeert de schrijfster.

We lezen over het geloof van mevrouw Okker en de dominees die preekten over ‘De Heere die de zonde niet kan verdragen’. Over mosselschipper Bart Schot en zijn verzwegen rampverhaal. Over scheepssloper Rinus van de Marel bij Viane die zich niets van wetten en voorschriften aantrok. Toen hij in 1985 stopte omdat de bouw van de Oosterscheldekering de aanvoer van zijn schepen zou belemmeren, liet hij een zwaar vervuilde haven achter. En we krijgen de geschiedenis van scheepswerf Moed en Trouw van de familie

Verras in Paal. Er werden daar hoogaarzen en hengsten gebouwd, eerst van hout, later van staal. Achttien jaar na de ramp werd de werf gesloten, de aan te leggen nieuwe deltadijk liet geen ruimte voor scheepshellingen. Vijf generaties scheepsbouwers waren er actief geweest, 107 jaar lang. Pagina 280: ‘De geur van vuur en rook is vervlogen, het zachtjes zingen van de zaag en het tikken van de hamers zijn verstomd, de glinstering van staal in de zon is voor altijd uitgedoofd.’

Corine Nijenhuis formuleert het doel van haar boek als volgt (pagina 284): ‘De lezer laten beleven hoe het was; het leven met de gevolgen van de Watersnoodramp.’ Daarin is ze wonderwel geslaagd. Het viel me op dat er geen illustraties zijn opgenomen. Voor een boek dat zo beeldend is geschreven, is dat zeker geen ramp. De schrijfster weet in mooie zinnen voorbij en huidige werelden op te roepen. Dat ze besloten heeft om de door haar geraadpleegde schriftelijke bronnen niet te noemen is jammer voor de naar meer hongerende lezer. Want dat ze veel onderzoek heeft gedaan, is zeker. Zo kan ze de woorden citeren die waterstaatkundig ingenieur Johan van Veen (1893-1959) in 1958 bij zijn afscheid sprak: ‘Tot slot, we zullen nooit moeten vergeten dat er een dag komt dat we met een zucht van verlichting Nederland prijs zullen moeten geven aan de zee. Wat we ook doen.’

Jan van Damme

Jan van Damme (1956) studeerde geschiedenis aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Schrijfster Corine Nijenhuis op de loopplank van haar schip Alfons Marie.
Foto auteur.